

AENIGMA | Sto let antroposofického umění

19. 3. – 26. 7. 2015

Muzeum moderního umění | Trojlodí

KONCEPCE VÝSTAVY | Reinhold J. Fäth, David Voda

KURÁTOŘI | Ivo Binder, Reinhold J. Fäth, David Voda

TEXTY | Reinhold J. Fäth

PŘEKLADY | Karel Pechal

PRODUKCE | Štěpánka Bielešová, Alexandr Jeništa

VÝTVARNÉ A ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ | Andrea Hitsch, Christian Hitsch

MOBILIÁŘ A STAVBY | Roman Brenza Truhlářství, Malířství Jaroslav Hošák, Umělecké stolařství Šlezar, Stavby suchých konstrukcí Milan Tomeček

LAZURNÍ VÝMALBA | Andrea Hitsch, Christian Hitsch

GRAFICKÝ DESIGN | Petr Šmalec

INSTALACE, OSVĚTLENÍ | Marek Novák, Vlastimil Sedláček, Michal Soukup, Filip Šindelář

PŘÍPRAVA EXPONÁTŮ | Dalibor Sedlák, Veronika Wanková

PROPAGACE | Petr Bieleš

VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY | Michaela Johnová-Čapková, David Hrbek, Michaela Terčová

EXPONÁTY | Albert Steffen-Stiftung, Dornach (CH), Biblioteca Enigmatica, Olomouc (CZ), Biblioteka Narodowa w Warszawie, Warszawa (PL), Gerard & Elisabeth Wagner-Verein, Arlesheim (CH), Karl König Archiv, Berlin (DE), Karl König Archive, Aberdeen (UK), Kunstmuseum Moritzburg, Halle (DE), Kunstsammlung Goetheanum, Dornach (CH), Lvivska nacionalna galereja mystěctv im.

B. H. Voznickoho, Lviv (UA), Muzeum umění Olomouc, Olomouc (CZ), Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich, Chrzanow (PL), Národní knihovna Praha – Slovanská knihovna, Praha (CZ), Rudolf Steiner Archiv, Dornach (CH), Sammlung Fäth, Apolda (DE), Schreinerei Baukunst GmbH, Dornach (CH), Stiftelsen Hilma af Klints Verk, Järna (S)

SOUKROMÍ ZAPŮJČITELÉ | Berlin (DE), Dornach (CH), Droždín, Olomouc, Praha, Samotičky, Senešnice, Ústí nad Labem (CZ)

VÝSTAVU PODPOŘILI | Anthroposophische Gesellschaft in Deutschland, Česko-německý fond budoucnosti, Festa servis, s. r. o., Olomouc, Karl König Institut für Kunst, Wissenschaft und soziales Leben, Berlin, Ministerstvo kultury ČR, Statutární město Olomouc

PARTNEŘI PROJEKTU | Arbor Vitae, Kunstmuseum Moritzburg, Moravské divadlo Olomouc, Sluňákov – Centrum ekologických aktivit města Olomouce, o. p. s.

Malířství, sochařství, grafika, architektura, design, nábytek, knihy, oděvy, šperky i hračky – všechny tyto umělecké a řemeslné obory budou zastoupeny na výstavě Aenigma, kterou v Muzeu moderního umění v Olomouci zahajují 19. března. Co více než stovku tvůrců z let 1911-2011 spojuje? Inspirovala je antroposofie, tedy duchovní nauka rakouského filozofa Rudolfa Steinera. Výstava, na níž se zápůjčkami podílejí instituce a sběratelé z Německa, Švýcarska, České republiky, Švédska, Polska a Ukrajiny, je celosvětově prvním pokusem o shrnutí stoleté historie antroposofického umění a jeho začlenění do dějin výtvarné kultury.

Dílo filozofa, přírodovědce, pedagoga, architekta a dramatika Rudolfa Steinera (1861–1925) se stalo zdrojem inspirace pro celou řadu umělců a uměleckých oborů. „Antroposofie, kterou sám Steiner charakterizoval jako stezku poznání, jež vede ducha v člověku k duchu v kosmu, skýtá bohatství duchovních impulsů pro umělecké vnímání i pro uměleckou tvorbu,“ vysvětlil spoluautor koncepce výstavy

s tím, že počátky antroposofického umění se pojí s rokem 1913, kdy ve švýcarském Dornachu, u rostoucího sídla Antroposofické společnosti zvaného Goetheanum, vznikla umělecká a reformní kolonie.

Zatímco sám Steiner byl jako umělec v poslední době doceněn, inspirace jeho myšlenkami je dosud podle Vody zdokumentovaná pouze v souvislosti s takovými uměleckými veličinami, jako jsou Piet Mondrian a Vasilij Kandinskij nebo Joseph Beuys a Karel Malich. „Samotné antroposofické umění, tedy autorky a autoři, kteří se Steinerem přímo spolupracovali nebo jej následovali, stále na komplexní představení a odborné zpracování čekalo. A my jsme se vydali právě tímto směrem,“ přiblížil motivaci k uspořádání mezinárodního projektu Voda.

Výstava sleduje vývoj antroposofického umění od švýcarských počátků až po současnost. Jeho různorodost se odráží již ve výčtu zastoupených uměleckých oborů a řemesel: malířství, sochařství, grafika, architektura, nábytek, design, oděvy, šperky, hračky, knihy. „Velkou část exponátů vystavíme vůbec poprvé. Jedná se hlavně o předměty zapůjčené významným německým sběratelem Reinholdem Fäthem,“ upozornil Voda.

Představit sto let antroposofického umění prostřednictvím ukázek z tvorby více než stovky tvůrců přitom není snadný úkol, protože díla jsou rozeseta po celé Evropě. „Exponáty dorazí z veřejných i soukromých sbírek z Dornachu, Berlína, Stockholmu, Varšavy, Prahy, Budapešti, ale také ukrajinského Lvova. Tento transport byl vzhledem k situaci na Ukrajině velmi náročný, ale nakonec vše dobře dopadlo,“ podotkla produkční výstavy Štěpánka Bielešová.

Jak upozornil Voda, mezi více než stovkou vystavujících autorů je i hvězda prestižních výstavních síní, švédská teosofka a antroposofka Hilma af Klintová (1862–1944). „Její mistrovské abstraktní kompozice doslova otřásly dějinami abstrakce. V posledních letech se stala výtvarnou celebritou. Vystavovala v New Yorku, Paříži, Mnichově, Berlíně i na benátském Bienále,“ vyzdvihl význam švédské malířky s tím, že v Čechách bude její dílo k vidění teprve podruhé. „Z Nadačního fondu Hilmy af Klintové ve švédské Järně se nám podařilo zapůjčit vynikající obraz Labuť a jednu kresbu,“ doplnil historik umění.

Za zcela zásadní pro představu o dobovém kontextu pak ředitel olomouckého muzea Michal Soukup považuje zápůjčku z Muzea umění Moritzburg v německém Halle. „Kolegové nám zapůjčí dílo Alexeje von Jawlenského, průkopníka světové abstrakce,“ řekl a dodal, že s muzeem v Halle intenzivně jedná o termínu reprízy výstavy Aenigma.

Zvláštní pozornost si podle Vody zaslouží i náročná instalace v sále Trojlodí, která v historii Muzea umění Olomouc nemá obdobu. „Antroposofické umění tíhne ke Gesamtkunstwerku, tedy spojování více druhů umění. Chceme, aby tuto uměleckou syntézu zažili návštěvníci na vlastní kůži. Proto jsme přímo do expozice instalovali trojici obytných 'pokojů', a to Dětský pokoj, Obytný pokoj a Meditační místnost,“ popsal originální pojetí, které návštěvníky překvapí nejen

vestavbami, ale také pestrobarevnou lazurní výmalbou minerálními přírodními pigmenty. Autor architektonického a výtvarného řešení výstavy, švýcarský architekt, designér a sochař Christian Hitch, pojímá výstavní prostor jako stezku poznání. „Ta končí v klenotnici, kde ukážeme bohatství a šíří antroposofického šperkařství a práci s barevnými skly,“ doplnil.

Důležitou součástí projektu Aenigma je rovněž stejnojmenná publikace, kterou v jarních měsících vydá nakladatelství Arbor vitae v české, německé a anglické mutaci. Kniha shrne výsledky mnohaletého bádání a podle Vody má ambice být základní, metodickou prací v oblasti antroposofického umění.

Výstavu doplňuje bohatý doprovodný program, na jehož přípravě Muzeum umění spolupracuje i s Centrem ekologických aktivit města Olomouce Sluňákov. Součástí projektu přitom byla již v loňském roce premiéra inscenace opery Pád Antikrista v Moravském divadle Olomouc, jejíž autor, německo-židovský skladatel Viktor Ullmann byl antroposofickými ideami hluboce ovlivněn. „Moravské divadlo má v této souvislosti pro návštěvníky výstavy Aenigma jedinečnou nabídku. Po předložení u nás zakoupené vstupenky získají desetiprocentní slevu na vstupném na reprízy opery, která nedávno získala cenu na pražském Festivalu hudebního divadla Opera 2015,“ doplnil ředitel Soukup.

Doprovodný program

Barvy na dotek

7. 4. – 26. 6. 2015 | ANIMAČNÍ PROGRAM PRO 2. STUPEŇ ZŠ A STUDENTY SŠ

Budeme se zevrubně zabývat barvami, jejich symbolikou, jejich řečí – a to symbolicky i doslova, protože propojení barev a literatury je pro některé autory zásadní. Nemluví ovšem jen barvy, také tělo k nám promlouvá. A tak další sférou, na kterou se zaměříme, je tělesná abeceda, jak ji vypracovali antroposofové. Ta bude ovšem jen odrazovým můstkem k vlastní kreativitě účastníků, kteří animační program zakončí pohybovou kreací plnou barev.

Délka programu: 90 min. | Lektor: David Hrbek, kontakt: hrbek@olmuart.cz, tel: 585 514 213

Božská jiskra (v) Umění / Der göttliche Esprit in der Kunst

ČT | 19. 3. | 20.00 HODIN | DIVADLO HUDBY | VSTUP VOLNÝ

Eurytmické vystoupení uměleckého uskupení Roz´hraní bude součástí slavnostního zahájení výstavy Aenigma. Na programu díla Hildegardy von Binden, Alberta Steffena, Fryderyka F. Chopina, Otokara Březiny, Johanna Wolfganga Goetha, Rudolfa Steinera, Friedricha Nietzscheho ad. Účinkují: Lenka Neradilová - eurythmie, recitace, umělecké vedení projektu; Michaela Dostálová - eurythmie, recitace; Roland Seibt - eurythmie, recitace; Perla Voberová - eurythmie, recitace; Eva Glavová - eurythmie; Dušan Šuhaj - hudební doprovod; David Voda - proslov.

Viktor Ullmann: Pád Antikrista

ÚT | 24. 3. | 19.00 HODIN | MORAVSKÉ DIVADLO OLOMOUC

ÚT | 21. 4. | 19.00 HODIN | MORAVSKÉ DIVADLO OLOMOUC

Reprízy antroposofické opery německo-židovského skladatele Viktora Ullmanna podle dramatické skici antroposofického básníka Alberta Steffena. Návštěvníci výstavy mají po předložení zakoupené vstupenky 10 % slevu na vstupném.

Oldřich Hozman: Oživená krajina a vývoj lidského vědomí

ST | 25. 3. | 17.00 HODIN | CENTRUM EKOLOGICKÝCH AKTIVIT MĚSTA OLOMOUCE – SLUŇÁKOV

Přednáška architekta Oldřicha Hozmana ozřejmí architektonický směr organické architektury vycházející z antroposofie.

Ekologické dny Olomouc 2015

PÁ – NE | 24. – 26. 4. | DIVADLO HUDBY | VSTUP VOLNÝ

Přednášky, besedy v rámci Ekologických dnů Olomouc, pořádané ve spolupráci s o.p.s.

Sluňákov. Téma letošního ročníku Ekologických dnů: Každý má svou vlastní tvář i místa podobu svou.

Atelier 6+ | Co dělá barva?

ÚT | 28. 4. | 16.30 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUP VOLNÝ
Animační program pro děti od 6 do 12 let. Proč máme některé barvy raději než jiné? Výtvarný program nám pomůže hledat odpovědi a k tomu si ještě pořádně zamalujeme. Inspiraci pro naše tvoření najdeme na výstavě Aenigma.
Rezervace nutná! Informace a rezervace: Mgr. Michaela Johnová Čapková, 585 514 299, johncapkova@olmuart.cz.

Komentovaná prohlídka výstavy

ČT | 30. 4. | 16.30 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUP VOLNÝ
Výstavou provede její kurátor a spoluautor koncepce David Voda.
Kapacita omezená! Rezervace, informace: 585 514 190, pokladna@olmuart.cz.

Co umění umí | Čarování barvami

ČT | 7. 5. | 10.00 A 16.00 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUP VOLNÝ
Animační program pro nejmenší návštěvníky bude tentokrát o barvách a malování. Inspiraci pro naše barevná kouzla najdeme v obrazech výstavy Aenigma.
Rezervace nutná! Informace a rezervace: Mgr. Michaela Johnová Čapková, 585 514 299, johncapkova@olmuart.cz.

Viktor Ullmann: Pád Antikrista

SO | 9. 5. | 20.00 HODIN | ČESKÝ ROZHLAS 3 – VLTAVA
Záznam olomoucké inscenace opery.

Komentovaná prohlídka výstavy

ÚT | 12. 5. | 16.30 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUP VOLNÝ
Výstavou provede její kurátor Ivo Binder.
Kapacita omezená! Rezervace, informace: 585 514 190, pokladna@olmuart.cz.

Barvy mezi Nebem a Zemí – vosková batika

SO – NE | 23. – 24. 5. | 10.00 – 16.00 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUPNÉ 300,
Víkendový workshop pro pedagogy všech druhů škol humanitního i exaktního zaměření. Součástí programu bude také prohlídka výstavy s odborným výkladem.
Vyučující: doc. PaedDr. Michaela Terčová
Kapacita workshopu omezena! Závazné rezervace, informace: David Hrbek, 585 514 213, hrbek@olmuart.cz.

Andrej Tarkovskij: Oběť

ÚT | 26. 5. | 19.00 HODIN | MOZARTEUM
Svůj poslední film Oběť natočil ruský režisér Andrej Tarkovskij v roce 1986 ve švédském exilu. Hlavní hrdina se rozhodne formou osobní oběti spasit nejen svou rodinu, ale i celé lidstvo. Psychologické drama odehrávající se na opuštěném ostrově je zároveň také podobenstvím o rozporuplnosti tohoto světa.

Atelier 6+ | Co dělá barva?

ČT | 28. 5. | 16.30 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUP VOLNÝ
Animační program pro děti od 6 do 12 let. Proč máme některé barvy raději než jiné? Výtvarný program nám pomůže hledat odpovědi a k tomu si ještě pořádně zamalujeme. Inspiraci pro naše tvoření najdeme na výstavě Aenigma.
Rezervace nutná! Informace a rezervace: Mgr. Michaela Johnová Čapková, 585 514 299, johncapkova@olmuart.cz.

Imaginativní světy barev

SO | 30. 5. | 14.00 – 17.00 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUPNÉ 100,
Experimentální workshop pro studenty středních škol. Program začne prohlídkou výstavy s výkladem. Praktická část se pak zaměří nejprve na proces míchání barev, poté na práci s akvarelem. To vše v duchu antroposofie.
Vyučující: doc. PaedDr. Michaela Terčová
Kapacita workshopu omezena! Závazné rezervace, informace: David Hrbek, 585 514 213, hrbek@olmuart.cz.

Marek Kepřt: Ke vzdálené hvězdě 12

ÚT | 16. 6. | 19.00 HODIN | MOZARTEUM
Pokračování cyklu klavírních recitálů olomouckého klavíristy, skladatele a hudebního

pedagoga Marka Kepřta. Tentokrát ze skladeb autorů ovlivněných antoposofií (A. N. Skrjabin, N. Obuchov, V. Ullmann, A. Waulin, A. Hába, O. Messiaen).

V době konání výstavy připravujeme i další doprovodné akce (animační programy, křest doprovodné publikace, komentované prohlídky, přednášky). Doporučujeme bedlivě sledovat webové stránky muzea nebo jeho stránky na Facebooku či Twitteru.

KONTAKT PRO MÉDIA

Mgr. Petr Bielez

tiskový mluvčí

Muzeum umění Olomouc | Denisova 47 | 771 11 Olomouc

K: Muzeum moderního umění | Denisova 47 | 771 11 Olomouc

T: 585 514 282 | M: 724 202 905

E: bielesz@olmuart.cz | [web](#) | [facebook](#) | [twitter](#)

